

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Β' 2026

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Γιώργος Μιχαλάς

Δικηγόρος, LL.M in Criminology and Criminal Justice (London School of Economics),

Υπ Δρ Ποινικού Δικαίου (ΑΠΘ)

email: michalas.gg@gmail.com

- I. Οι Α και Β εισέρχονται σε ένα κατάστημα στην Αθήνα, όπου με την απειλή ενός πτυσσόμενου μαχαιριού που κρατά ο Α, ακινητοποιούν τον ιδιοκτήτη Ι και αφαιρούν από το ταμείο το ποσό των 800 ευρώ.

Τη στιγμή που βγαίνουν από το κατάστημα, αστυνομικοί που περιπολούσαν αντιλαμβάνονται το περιστατικό, συλλαμβάνουν επιτόπου τον Α, αλλά ο Β διαφεύγει τρέχοντας. Τα στοιχεία του Β εξακριβώνονται από την Αστυνομία τρεις ημέρες μετά. Σε βάρος των Α και Β ασκείται ποινική δίωξη για ληστεία από κοινού (α. 45 και 380 παρ. 1 ΠΚ).

Όταν ο Α οδηγείται ενώπιον του Ανακριτή προκειμένου να απολογηθεί, δηλώνει ρητά ότι επιθυμεί προθεσμία και τον διορισμό συνηγόρου. Ο Ανακριτής, επικαλούμενος τον επείγοντα χαρακτήρα της υπόθεσης, αρνείται να του διορίσει συνηγόρο και προχωρά στη λήψη της απολογίας του. Μετά το πέρας της απολογίας, ανακύπτει διαφωνία για την προσωρινή δικονομική μεταχείριση του Α.

Ερωτήματα & Απαντήσεις

1) Ποιο είναι το καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο όργανο για την άσκηση της ποινικής δίωξης, ποια μορφή προδικασίας πρέπει υποχρεωτικά να ακολουθηθεί και ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσης;

Κατά τόπον αρμόδιος για την άσκηση της ποινικής δίωξης είναι ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αθηνών, καθώς το έγκλημα τελέστηκε στην περιφέρειά του (α. 122 ΚΠΔ σε συνδυασμό με α. 27 παρ. 1 και 43 παρ. 1 ΚΠΔ).

Επειδή η δίωξη αφορά κακούργημα, παραγγέλλεται υποχρεωτικά η διενέργεια Κύριας Ανάκρισης (άρθρο 43 παρ. 1 και 246 παρ. 3 ΚΠΔ).

Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για τη βασική μορφή της ληστείας (α. 380 παρ. 1 ΠΚ) είναι το Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων (α. 110 παρ. 1 εδ. 6' ΚΠΔ).

2) Παρότι το άρθρο 43 παρ. 1 ΚΠΔ ορίζει ως γενικό κανόνα ότι η ποινική δίωξη κινείται ύστερα από προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση, εν προκειμένω ο Εισαγγελέας

παρήγγειλε απευθείας τη διενέργεια κύριας ανάκρισης. Πώς δικαιολογείται δικονομικά η ενέργεια του Εισαγγελέα;

Επειδή το έγκλημα ήταν αυτόφωρο (α. 242 ΚΠΔ), οι αστυνομικοί επιλήφθηκαν αμέσως, συνέλαβαν τον Α (κατ' α. 275 ΚΠΔ) και διενήργησαν αυτεπάγγελτη αστυνομική προανάκριση χωρίς προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία (α. 245 παρ. 2 ΚΠΔ). Με τη διενέργεια αυτής και την προσαγωγή του συλληφθέντος Α (α. 279 ΚΠΔ), πληρούται η προϋπόθεση του α. 43 παρ. 1 ΚΠΔ («ύστερα από προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση»). Συνεπώς, εφόσον πρόκειται για κακούργημα, ο Εισαγγελέας ασκεί άμεσα ποινική δίωξη παραγγέλλοντας κύρια ανάκριση (α. 246 παρ. 2 ΚΠΔ).

3) Δεδομένου ότι ο Α συνελήφθη επιτόπου (επ' αυτοφώρω), μπορεί να εφαρμοστεί για αυτόν η ταχεία διαδικασία του αυτοφώρου (παραπομπή απευθείας στο ακροατήριο); Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Όχι, γιατί η αυτόφωρη διαδικασία (α. 417 επ. ΚΠΔ) εφαρμόζεται αποκλειστικά στα πλημμελήματα, ενώ η ληστεία είναι κακούργημα. Συνεπώς, αν και συνελήφθη νομίμως επ' αυτοφώρω (α. 242 και 275 παρ. 1 ΚΠΔ), δικονομικά ακολουθείται υποχρεωτικά η τακτική διαδικασία.

4) Ποια διαδικασία απαιτείται για να μπορέσει να συλληφθεί νόμιμα ο Β, αμέσως μόλις εξακριβωθούν τα στοιχεία του;

Η ιδιότητα του αυτοφώρου διαρκεί το πολύ μέχρι την παρέλευση ολόκληρης της επόμενης ημέρας από την τέλεση της πράξης (α. 242 παρ. 2 ΚΠΔ). Επειδή τα στοιχεία του εξακριβώθηκαν τρεις ημέρες μετά (εκτός αυτοφώρου), απαιτείται πλέον η έκδοση εντάλματος σύλληψης από τον Ανακριτή, με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα (α. 276 παρ. 1-2 ΚΠΔ).

5) Ποιες είναι οι συνέπειες από την άρνηση του Ανακριτή να διορίσει συνήγορο στον Α κατά την απολογία του; Μέχρι πότε μπορεί να προταθεί η σχετική πλημμέλεια και με ποια δικονομικά μέσα;

Η πράξη επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της προδικασίας (α. 99 και 171 παρ. 1 περ. δ' ΚΠΔ), η οποία προτείνεται μόνο έως την αμετάκλητη παραπομπή (μετά την οποία καλύπτεται οριστικά), σύμφωνα με το άρθρο 174 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ. Προβάλλεται με: α) Αίτηση στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών (κατ' άρθρο 176 ΚΠΔ) κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, β) Υπόμνημα στον Εισαγγελέα Εφετών εντός 10 ημερών από την επίδοση της πρότασής του (άρθρο 309 παρ. 2 ΚΠΔ).

6) Μετά την απολογία του Α, ο Ανακριτής κρίνει ότι πρέπει να του επιβληθεί προσωρινή κράτηση, ενώ ο Εισαγγελέας διαφωνεί, θεωρώντας επαρκείς τους περιοριστικούς όρους. Ποιο όργανο θα επιλύσει τη διαφωνία και τι ισχύει για τον κατηγορούμενο μέχρι την επίλυσή της;

Η διαφωνία επιλύεται από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών (α. 288 παρ. 1 ΚΠΔ). Μέχρι να εκδοθεί το βούλευμα του Συμβουλίου, ο Ανακριτής οφείλει να εκδώσει διάταξη με την οποία επιβάλλει στον κατηγορούμενο προσωρινά τον περιοριστικό όρο του κατ' οίκον περιορισμού, την αφαίρεση του διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου του και την απαγόρευση εξόδου από τη χώρα (α. 288 παρ. 1 ΚΠΔ).

7) Υποθέτοντας ότι το αρμόδιο όργανο κάνει δεκτή την ακυρότητα της απολογίας του Α, πώς θα εξελιχθεί η προδικασία και ποια είναι τα επόμενα δικονομικά βήματα για την παραπομπή των κατηγορουμένων στο ακροατήριο;

Εφόσον κηρυχθεί η ακυρότητα, διατάσσεται η επανάληψη της άκυρης πράξης (α. 176 παρ. 3 ΚΠΔ), δηλαδή ο Ανακριτής θα καλέσει εκ νέου τον Α σε απολογία, διορίζοντάς του νομίμως συνήγορο.

Μετά τη νομότυπη περάτωση της ανάκρισης, η δικογραφία διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα Εφετών (α. 309 παρ. 1 ΚΠΔ), και στη συνέχεια ακολουθείται η οριζόμενη στο α. 309 παρ. 1-2 διαδικασία.

8) Τι δικαιούται να πράξει ο Ι προκειμένου να συμμετάσχει στην ποινική διαδικασία; Πώς ονομάζεται η δικονομική του θέση και βάσει ποιας διαδικασίας μπορεί να την ασκήσει;

Ο Ι δικαιούται να δηλώσει παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας (α. 63 και 82 ΚΠΔ). Η δήλωση αυτή μπορεί να γίνει στην προδικασία ενώπιον του Ανακριτή ή του Εισαγγελέα (α. 82 ΚΠΔ). Εφόσον ο Ι νομιμοποιηθεί, αποκτά τα δικονομικά δικαιώματα, του α. 107 ΚΠΔ.

9) Υποθέστε ότι στο αρχικό ιστορικό, κατά την προσπάθεια διαφυγής του, ο Α απωθεί βίαια τον ιδιοκτήτη Ι. Ο Ι πέφτει, χτυπά το κεφάλι του στο έδαφος και λίγες ώρες αργότερα υποκύπτει στο τραύμα του, χωρίς ωστόσο ο Α να έχει πρόθεση (δόλο) ανθρωποκτονίας, με αποτέλεσμα η πράξη να στοιχειοθετεί ληστεία με επακόλουθο τον θάνατο (α. 380 παρ. 2 ΠΚ). Με βάση αυτή την εξέλιξη, τι θα άλλαζε στις προηγούμενες απαντήσεις σας αποκλειστικά ως προς: α) το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο, β) τη διαδικασία παραπομπής στο ακροατήριο, και γ) τη νομιμοποίηση για την παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας;

α) Παρότι η ληστεία με αποτέλεσμα τον θάνατο απειλείται με ισόβια κάθειρξη, ο νόμος την εξαιρεί ρητά από την αρμοδιότητα του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου, καθιστώντας καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων (α. 110 εδ. β' και 111 ΚΠΔ).

β) Δεν υφίσταται καμία αλλαγή στη διαδικασία παραπομπής.

γ) Επειδή ο άμεσα παθών Ι απεβίωσε, το δικαίωμα συμμετοχής στην ποινική δίκη (για την ικανοποίηση της ψυχικής οδύνης) ασκείται πλέον από την οικογένειά του, σύμφωνα με τα α. 63 ΚΠΔ και 932 ΑΚ.

- II. Στην πυλωτή μιας πολυκατοικίας, οι γείτονες Α και Β εμπλέκονται σε έντονο λεκτικό διαπληκτισμό για τον χώρο στάθμευσης. Κατά τη διάρκεια του καβγά, ο Α απευθύνεται στον Β με υβριστικές εκφράσεις (εξύβριση, α. 361 ΠΚ) και, κινώντας απειλητικά τα χέρια του, του φωνάζει: «Αν ξαναπαρκάρεις εδώ, θα σε σκοτώσω!» (απειλή, α. 333 ΠΚ). Σε απάντηση, ο Β αρχίζει να φωνάζει δυνατά, παρουσία τριών άλλων ενοίκων: «Όλοι ξέρουν ότι είσαι κλέφτης και υπεξαίρεις τα κοινόχρηστα!», γεγονός απολύτως ψευδές (συκοφαντική δυσφήμιση, α. 363 ΠΚ).

Οι ένοικοι καλούν την αστυνομία, η οποία φτάνει στο σημείο μέσα σε λίγα λεπτά. Και οι δύο δηλώνουν ρητά στους αστυνομικούς ότι επιθυμούν την ποινική δίωξη του άλλου. Οι αστυνομικοί τους συλλαμβάνουν επιτόπου και τους οδηγούν στο αστυνομικό τμήμα.

Ερωτήματα & Απαντήσεις

1) Δεδομένου ότι τα αδικήματα διώκονται κατ' έγκληση, ποια διαδικαστική προϋπόθεση πρέπει να πληρωθεί στο αστυνομικό τμήμα ώστε ο Εισαγγελέας να ασκήσει νομίμως ποινική δίωξη, και πώς διατυπώνεται αυτή;

Απαιτείται η υποβολή έγκλησης από τους άμεσα παθόντες (α. 51 ΚΠΔ), η οποία μπορεί να υποβληθεί και προφορικά ενώπιον των ανακριτικών υπαλλήλων (αστυνομικών), οι οποίοι συντάσσουν σχετική έκθεση (α. 42 παρ. 2 ΚΠΔ σε συνδυασμό με το α. 51 παρ. 1 ΚΠΔ).

2) Ποια μορφή προδικασίας διενεργείται από τους αστυνομικούς στο τμήμα πριν την προσαγωγή των συλληφθέντων στον Εισαγγελέα; Απαιτείται προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία;

Οι αστυνομικοί διενεργούν αυτεπάγγελτη αστυνομική προανάκριση. Σύμφωνα με το α. 245 παρ. 2 ΚΠΔ, λόγω αυτοφώρου, οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να επιληφθούν αμέσως και να ενεργήσουν προανάκριση χωρίς προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία, προκειμένου να συλλέξουν τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία (π.χ. μαρτυρικές καταθέσεις).

3) Κατά τη διάρκεια της αστυνομικής προανάκρισης στο Τμήμα, οι αστυνομικοί καλούν τον Α να δώσει κατάθεση (απολογία). Ο Α δηλώνει ρητά ότι δεν επιθυμεί να πει απολύτως τίποτα. Έχει αυτό το δικονομικό δικαίωμα στο συγκεκριμένο στάδιο; Μπορεί η σιωπή του να αξιολογηθεί από τον Εισαγγελέα ως ένδειξη ενοχής του κατά την κρίση για την άσκηση της ποινικής δίωξης;

Ναι, έχει το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης (α. 104 παρ. 1, σε συνδυασμό με α. 273 παρ. 2 ΚΠΔ). Περαιτέρω, το α. 104 παρ. 3 ΚΠΔ κατοχυρώνει ρητά το τεκμήριο αθωότητας, ορίζοντας ότι η άσκηση του δικαιώματος σιωπής δεν μπορεί να αξιοποιηθεί σε βάρος του.

4) Κατά την παραμονή τους στο αστυνομικό τμήμα, οι Α και Β ζητούν να λάβουν αντίγραφα των καταθέσεων των μαρτύρων που μόλις ελήφθησαν. Έχουν αυτό το δικαίωμα στο συγκεκριμένο στάδιο;

Σύμφωνα με το α. 100 παρ. 1 ΚΠΔ, το δικαίωμα του κατηγορουμένου να λάβει γνώση των εγγράφων της δικογραφίας και να ζητήσει χορήγηση αντιγράφων, ασκείται μόλις κληθεί σε απολογία. Επομένως, όταν οι ανακριτικοί υπάλληλοι καλέσουν τους Α και Β να απολογηθούν στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης προανάκρισης, υποχρεούνται προηγουμένως να τους επιτρέψουν την πρόσβαση στο υλικό που έχει συγκεντρωθεί έως εκείνη τη στιγμή, ώστε να προετοιμάσουν την υπεράσπισή τους.

5) Αν υποθέσουμε ότι οι δικογραφίες ολοκληρώνονται και διαβιβάζονται κανονικά στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ποια διαδικασία παραπομπής θα ακολουθήσει και ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο; Θα συνεκδικαστούν οι δικογραφίες;

Εφόσον πρόκειται για αυτόφωρα πλημμελήματα, ο Εισαγγελέας θα ακολουθήσει την αυτόφωρη διαδικασία (α. 417 επ. ΚΠΔ). Θα ασκήσει την ποινική δίωξη και θα τους παραπέμψει απευθείας στο ακροατήριο (α. 418 παρ. 1 ΚΠΔ). Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πλημμελειοδικείο (α. 115 ΚΠΔ). Λόγω συνάφειας (αμοιβαία εγκλήματα τελούμενα συγχρόνως, α. 128 παρ. 1 περ. γ' ΚΠΔ), οι υποθέσεις θα συνεκδικαστούν (α. 129 ΚΠΔ).

6) Ενώ βρίσκονται ακόμη στο αστυνομικό τμήμα (και ενώ έχουν ήδη υποβληθεί εγκλήσεις), οι δύο γείτονες ηρεμούν και αποφασίζουν να «τα θρουν». Μπορούν σε αυτό το πρώιμο στάδιο (προτού η δικογραφία διαβιβαστεί στον Εισαγγελέα) να ανακαλέσουν τις εγκλήσεις τους; Ποια θα είναι η συνέπεια όταν η δικογραφία φτάσει στον Εισαγγελέα;

Η ανάκληση της έγκλησης επιτρέπεται σε κάθε στάδιο της διαδικασίας μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, οπότε έχουν αυτό το δικαίωμα (α. 55 ΚΠΔ). Στο στάδιο της αστυνομικής προανάκρισης, η ανάκληση γίνεται με προφορική δήλωση ενώπιον των ανακριτικών υπαλλήλων (αστυνομικών), οι οποίοι συντάσσουν σχετική έκθεση (α. 55 παρ. 2 ΚΠΔ). Όταν η δικογραφία διαβιβαστεί στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, αυτός θα θέσει τη δικογραφία στο αρχείο κατ' α. 51 παρ. 2 ΚΠΔ.

Καλά αποτελέσματα!